

Pneumokokkvaksine gir god beskyttelse

Fra 2006 blir norske spedbarn vaksinert mot pneumokokker. Tall fra USA viser at vaksinen sannsynligvis fører til en betydelig redusert forekomst av pneumonier hos små barn.

I USA ble pneumokokkvaksinen en del av vaksineprogrammet for spedbarn i 1999. I de neste fire årene steg andelen vaksinerte fra 40 % til over 80 %. I samme periode var det en nedgang i innleggelser pga. pneumoni hos barn under to år på nesten 40 %. Det viser data fra det største nasjonale sykehusregisteret i USA (1). Samtidig så man også en liten nedgang i antall tilfeller av pneumoni hos unge voksne, antakelig pga. redusert smitteoverføring fra småbarn.

Tallet er høyere enn hva man kunne forvente ut fra klinisk kontrollerte studier. Forskerne kontrollerte for flere mulige feilkilder: Forekomsten av pneumoni var stabil i årene før man begynte å vaksinere, og innleggelsesraten for dehydrering (kontrolldiagnose) endret seg ikke. Derfor er det lite sannsynlig at effekten skyldes endrede henvisningsrutiner.

– I Norge ble pneumokokkvaksinen inkludert i vaksinasjonsprogrammet fra 1.7. 2006. Det er laget et program for å følge

Alle spedbarn tilbys gratis pneumokokkvaksine. Illustrasjonsfoto Science Photo Library/GV-Press

opp effekten. Vi overvåker vaksinasjonsdekning, reaksjoner på vaksinen og sykdomsforekomst. Foreløpige tall synes lovende, men det er for tidlig å presentere noen resultater, sier divisjonsdirektør Hanne Nøklebye ved Divisjon for smittevern, Nasjonalt folkehelseinstitutt.

Ragnhild Ørstavik
ragnhild.orstavik@fhi.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Grijalva CG, Nuorti JP, Arbogast PG et al. Decline in pneumonia admissions after routine childhood immunisation with pneumococcal conjugate vaccine in the USA: a time-series analysis. *Lancet* 2007; 369: 1179–86.

Antisocial atferd hos barn – gener eller miljø?

Genetisk disponerte barn er særlig sårbare for foreldrenes oppdragerstil.

Både gener og miljøfaktorer har betydning for utvikling av psykiske lidelser hos barn. Men er disse forholdene uavhengige av hverandre, eller er det slik at enkelte miljøfaktorer har særlig uheldig virkning på genetisk disponerte individer?

En amerikansk studie av 720 familier med ulikt genetisk slektskap mellom barna (vanlige søsken, tvillinger og særkullsbarn) har forsøkt å gi svar på dette spørsmålet (1). Forskerne kartla depresjon og antisosial atferd gjennom intervjuer og observerte foreldre og barns oppførsel hjemme. Statistiske analyser viste en interaksjon mellom genetisk disposisjon for antisosial atferd og både streng og kald oppdragerstil. Det vil si at barn som var genetisk disponerte i større grad enn andre ble påvirket negativt av foreldrenes oppførsel. Man kunne ikke påvise noen slik effekt for depresjon.

– Denne studien er et av de aller beste eksemplene på hvordan vi kan anvende nyere metoder innen kvantitativ genetik,

sier psykiater Ted Reichborn-Kjennerud ved Divisjon for psykisk helse, Nasjonalt folkehelseinstitutt.

– Resultatene viser at dersom foreldrene er svært varme og positive, spiller genene nesten ingen rolle for hvorvidt barna utvikler antisosial atferd. Er de derimot strenge og kalde, har genene en mye sterkere effekt og man ser en større variasjon i fenotypen. Dette betyr at en gunstig oppdragerstil sannsynligvis kan redusere risikoen for antisosial atferd. Forebyggende tiltak kan kanskje begrenses til grupper som er særlig utsatt, det vil si de barna som både har en familier opphopning av tilstanden og ugunstige familieforhold, sier Reichborn-Kjennerud.

Ragnhild Ørstavik
ragnhild.orstavik@fhi.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Feinberg ME, Button TM, Neiderhiser JM et al. Parenting and adolescent antisocial behavior and depression: evidence of genotype x parenting environment interaction. *Arch Gen Psychiatry* 2007; 64: 457–65.

Indremedisinere utfører færre prosedyrer

Indremedisinere i praksis eller i medisinske avdelinger utfører færre diagnostiske eller terapeutiske prosedyrer enn tidligere. Det viser en studie fra USA (*Ann Intern Med* 2007; 146: 355–60). Studien var basert på spørreskjema som ble sendt til 2 500 leger, hvorav 990 allmenn- og indremedisinere besvarte skjemaet.

Leger i mindre byer eller sykehus foretar flere typer prosedyrer enn dem som arbeider ved større sentre. Også de som bruker mest tid på pasientkontakt (> 65 timer per uke mot < 45 timer), utfører flere prosedyrer.

I 1986 ble lumbalpunksjon foretatt av 76 % av medisinere, mot 26 % i 2004. Torakocentese falt fra 66 % til 23 %, arteriepunksjon fra 52 % til 17 % og innleggelse av sentralt venekateter fra 39 % til 16 %. Det er en økning i antall leger som gjorde dermatologiske prosedyrer, som kryokirurgisk fjerning av hudlesjoner (henholdsvis 24 % og 34 %).

Tonsillektomi forebygger halsinfeksjoner hos voksne

Tonsillektomi hos pasienter med residiverende streptokokkfaryngitt hjelper til å forebygge nye residiv. Det viser en liten randomisert studie fra Finland (*BMJ* 2007; 334: 939–41).

Bakgrunnen for studien var en Cochranere-oversikt fra 2000, som viste at det ikke var evidens for at tonsillektomi var effektiv ved forebygging av residiverende streptokokkbetingede halsinfeksjoner.

Studien omfattet 70 pasienter som ble randomisert til tonsillektomi innen få dager eller til en venteliste til senere operasjon. Gjennomsnittsalderen var 26–27 år. Etter tre måneders oppfølging hadde 24 % i kontrollgruppen fått en ny streptokokkfaryngitt, mot 3 % i intervensjonsgruppen. Den viktigste bivirkningen i intervensjonsgruppen var halsonde, som i snitt varte 13 dager etter inngrepet.

Hvitløk senker ikke kolesterol

Hvitløk har ingen virkning på verken LDL-kolesterol eller triglyserider. Det viser en prospektiv, placebokontrollert studie fra California (*Arch Intern Med* 2007; 167: 346–53).

192 personer ble randomisert til enten placebo, hvitløk eller en av to vanlige former for kosttilskudd med hvitløk – hvitløkspulver eller hvitløksekstrakt. Alle hadde moderat hyperkolesterolemi. Per dag, seks dager i uken, spiste de ett fedd hvitløk – eller tilsvarende i gruppene med hvitløkstilskudd.

Etter seks måneders behandling hadde hvitløk ingen effekt på LDL-kolesterol. Det var heller ingen forskjell i plasmalipidkonsentrasjoner.